

Brede school De Spil Arnhem Malburgen-West

Aan de rand van de herstructureringswijk Malburgen-West in Arnhem is De Spil verrezen, een witte parel in een gekleurde buurt. De Spil is een van de drie brede scholen die in Arnhem in 2007 zijn opgeleverd. De Spil verenigt zes gebruikers in één gebouw: twee scholen (openbaar en rooms-katholiek), naschoolse opvang, een kinderdagverblijf, een peuterspeelzaal, een buurthuis/wijkcentrum en een sportvoorziening. De Spil hoort tot de brede scholen die een rol moeten spelen voor de herstructureringswijk waar zij in liggen. Dat vraagt behalve een gebouw vooral ook goede samenwerking.

De opdrachtgever en de opgave

Arnhem heeft in 2004 de gemeentelijke organisatie aangepast om op grote schaal nieuwe brede scholen te kunnen realiseren. De gemeente streeft naar een interactieve voorbereiding waarin toekomstige gebruikers een rol spelen en ook buurtbewoners. Ook bij De Spil zijn buurtbewoners vertegenwoordigd in de door de gemeente samengestelde projectgroep. Deze aanpak leidt tot een groot aantal betrokkenen en tot de behoefte aan een duidelijke regie. Het opdrachtgeverschap voor De Spil berust dan ook niet bij de scholen maar bij de gemeente.

De opgave was om in de herstructureringswijk Malburgen-West een brede school te bouwen, op een plek waar een bestaande school gesloopt was. Het was nadrukkelijk de bedoeling om met het nieuwe gebouw de kwaliteit op een hoger plan te brengen.

Het programma van eisen is opgesteld door Hevo adviseurs uit 's Hertogenbosch. Hevo heeft een jaar de tijd gehad om een globaal plan van eisen om te zetten in een werkbaar plan van eisen (daarna bleef het bureau betrokken als adviseur op financieel en bouwkundig gebied). Omdat de gebruikers, die nu in De Spil zijn samengegaan, eerst allemaal zelfvoorzienend waren, kostte het veel tijd om te zoeken naar de gezamenlijkheid. De gemeente vond dit noodzakelijk voor de vorming van een brede school. Na aanvankelijke argwaan onderschreven ook de gebruikers dit idee.

De architectenselectie en de architect

De projectgroep had door het nadenken over het programma goed in beeld gekregen welke soort architectuur gewenst was. Zo lag er na de

vaststelling van het plan van eisen een basis voor de architectenselectie. De projectgroep nodigde meerdere architectenbureaus uit om documentatie in te zenden. Na bestudering hiervan kwam men tot een *shortlist* van drie bureaus. Om de motivering van de keuze te versterken bezocht de projectgroep verschillende projecten van deze drie bureaus (overigens zonder de architecten erbij te betrekken). Ook verzorgden de drie bureaus een presentatie. Uiteindelijk koos de projectgroep voor Architectuurstudio HH architects and urban designers op grond van gerealiseerde projecten, de uitleg over de werkwijze en een overtuigende presentatie.

Uitwerking van de opgave

Als uitgangspunt voor de relatie van het gebouw met de omgeving was er een gemeentelijke nota met stedenbouwkundige randvoorwaarden voor de wijk Malburgen. Voor het gebouw zelf begon de architect met het uittekenen van de wensen die in het plan van eisen waren opgenomen. Het bleek onmogelijk om alle eisen in één ontwerp te combineren, alleen al omdat veel gebruikers op de begane grond wilden zitten. Om dit op te lossen was veel overredingskracht nodig, want iedereen was toch vooral geïnteresseerd in de eigen plek binnen het gebouw. Als dan het idee ontstaat dat anderen beter terecht komen, gaan naast praktische behoeften, ook emoties een rol spelen. Architectuurstudio HH architects and urban designers maakte een onderscheid tussen de kernfuncties van de verschillende gebruikers en de wijkfuncties.

Deze laatste moesten met het gezicht naar de wijk worden gesitueerd, zoals zichtbaar werd in latere

schetsontwerpen. De architect wilde vooral geen bedrijfsverzamelgebouw waar gebruikers hun eigen ingang hebben en niets met elkaar hoeven te delen. De brede school moet zijn ontworpen om ontmoeting uit te lokken. Hier gebeurt dat via een grote gemeenschappelijke ruimte en vides die het zicht op elkaar mogelijk maken.

Het bouwproces

De gemeentelijke projectmanager heeft getracht om tijdens het bouwproces de toekomstige gebruikers bij de les te houden door regelmatig in groepsverband op de bouw te gaan kijken. Dat vergroot de betrokkenheid en maakt ook nog tijdens de bouw duidelijk welke aanpassingen wenselijk zijn. Niet iedereen is in staat bouwtekeningen te lezen, maar de praktijkkennis van gebruikers is wel belangrijk voor het resultaat. De gebruikers moesten veel tijd investeren om hun inbreng over het voetlicht te krijgen; zij hebben echter het gevoel dat hun inzet resultaat heeft gehad. De twee scholen, die bijna even groot zijn, hebben elk hun eigen wensen ten aanzien van plattegrond en indeling werkelijkheid zien worden.

Het gebruik

Omdat alle gebruikers aan de centrale hal een eigen voordeur hebben, kunnen zij binnen het grotere geheel hun eigen karakter houden.

Al tijdens de bouwvoorbereiding was men zich ervan bewust dat het beheer van het gebouw goed geregeld moest worden. Het was een belangrijk agendapunt voor de projectgroep. De Spil is open van half acht 's ochtends tot elf uur 's avonds. Zo kunnen de beschikbare ruimtes optimaal gebruikt worden, maar dat vraagt wel organisatie. Van de beheerder wordt professionaliteit verwacht. Bij De Spil werkt een beheerder die als gastheer optreedt en die ervoor zorgt dat de ruimtes in het gebouw goed gebruikt worden.

Het resultaat

Het gebouw is duidelijk meer geworden dan de optelsom van deelwensen en kan nu echt werken als spil in de wijk. Het blijft lastig om rekening te houden met de waan van de dag. Tijdens de bouw besloot de regering dat scholen ook naschoolse opvang moeten verzorgen. Dat was een nieuwe eis en de plannen voor De Spil waren al te ver ontwikkeld om hier veel rekening mee te kunnen houden. Dergelijke nieuwe eisen kunnen in principe worden opgevangen door een gebouw flexibel te maken. Dat zou de voorkeur hebben van alle betrokkenen, maar ook dat is een kwestie van budget. Meer flexibiliteit inbouwen betekent hogere bouw- en ontwikkelingskosten, en de Nederlandse politiek stelt de middelen daarvoor niet beschikbaar. (VK)

Brede school De Spil Arnhem Malburgen-West	
Gemeente	Arnhem- Malburgen West
Locatie	Lupinestraat 12, Arnhem
Opdrachtgever	gemeente Arnhem, dienst M.O.
Ontwerp	Architectuurstudio Herman Hertzberger
Programma	2 basisscholen, buurthuis, kinderopvang, peuterspeelzaal en sportzaal
BVO	3.980 m ²
Start bouw	2004
Oplevering	2007
Bouwsom	€ 4.200.000